

ГЛИГОР М. САМАРЦИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СРЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА ИСТОРИЈУ

ПРОБЛЕМ УБИКАЦИЈЕ ПУТНИХ СТАНИЦА *GABULEUM* И *THERANDA* НА РИМСКОЈ КОМУНИКАЦИЈИ *LISUS–NAISUS* (ГОРЊА МЕЗИЈА)

САЖЕТАК. У раду се презентују подаци везани за проблем убикације путних станица *Gabuleum* и *Theranda* на римском путу *Lisus–Naisus*. Комуникација *Lisus–Naisus* је пресијецала данашње Косово и Метохију од југозапада према сјевероистоку. Она је, као главна траса комуникације, повезивала приморје са унутрашњошћу. На траси овог пута нађен је скроман број миљоказа, односно њихових фрагмената, који имају изузетну историјску вриједност јер представљају прворазредно свједочанство о постојању римске цесте на Косову и Метохији. На појединим дијеловима трасе истраживачима велику потешкоћу представља недостатак трагова пута и миљоказа на терену. Предмет нашег рада је убикација путних станица *Gabuleum* и *Theranda* на краку комуникације која је ишла са обале мора, будући да су мишљења истраживача о убикацији ове двије станице различита. Приликом истраживања античких путних станица и комуникација на југу провинције Горње Мезије (Косово и Метохија) служили смо се писаном изворном грађом и материјалним остацима на терену, при чему су нам од нарочитог значаја били подаци са Појтингерове карте и из Птолемејеве *Географије*. Значајни су и

¹ gligorijas@yahoo.com; gligor.samardzic@pr.ac.rs

Рад је резултат истраживања у оквиру научноистраживачког пројекта III 47023, *Косово и Метохија између националне идентитетске и евроинтеграције*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Рад је примљен 18. јануара 2021, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 24. марта 2021.

епиграфски споменици, тј. миљокази, остаци путева, насеља и други материјални остаци. Њихово детаљније проучавање и истраживање пружа могућност да се укаже на главне правце путева, путне станице и насеља на овом подручју.

КЉУЧНЕ *Gabuleum; Theranda; Lisus; Naisus*; римска комуникација; путна станица;
РИЈЕЧИ: Дарданија; Горња Мезија.

Остаци античких путева на југу провинције Горње Мезије (Косово и Метохија) заинтересовали су научну јавност у другој половини XIX вијека када почињу да се описују искључиво материјални трагови римских комуникација на терену, без детаљнијег осврта на античке писане изворе (А. Гилфердинг, К. Јиречек, А. Еванс, Ф. Каниц, Ј. Јастребов, А. Молинари) (Giljferding, 1859; Jireček, 1879; Evans, 1885; Kanitz, 1892; Јастребов, 1904; Mollinary, 1914). Како материјална грађа представља један од основа за изучавање најстаријих и старијих историјских периода тако и разноврсна археолошка грађа, са епиграфским споменицима и наративним изворима, доприноси бољем и потпунијем сагледавању античке историје Косова и Метохије. Античка топографија овог подручја доста је добро позната, иако су истраживања имала више случајан него плански карактер. Ограничен број систематских истраживања надокнађује релативно велики број случајних налаза (Јастребов, 1904, стр. 66–68; Чершков, 1957, стр. 66, 72; Mirdita, 2015, стр. 302–305).

По освајању и умиривању Дарданије, Римљани започињу са радовима на подизању утврђења, насеља и путева који су их повезивали, а управо изградња комуникација представља једну од првих грађевинских тековина на простору провинције Мезије.²

² Данашње Косово и Метохија прикључено је римској држави крајем I вијека п. н. е. Тачније, завршетак похода Марка Лицинија Краса против Бастарна и њихових савезника, 28. године п. н. е., узима се као крај дарданске самосталности. Новој епохи у историји ових области претходио је период сукоба римске војске и старосједилачких племенских заједница. Територија Косова и Метохије у то вријеме је централни дио Дарданије. Упркос мањим административно-политичким промјенама, дарданска територија је обухватала данашњу територију Косова и Метохије, горњи ток Аксија (Вардара) до села Водно, јужно од Билазоре, уз ток Ибра све до Ивањице код Западне Мораве, те уздуж Западне Мораве према истоку, укључујући и подручје Тимока све до Књажевца, те спуштајући се према југу обронцима Осогова до подручја Злетово, гдје је била додирна тачка провинција Горње Мезије, Македоније и Тракије (App. III 30, 86; Tac. Ann. I 80; Papazoglu, 1969, стр. 143–161; Mirdita, 1991, стр. 163–182; Mirdita, 1999/2000, стр. 63–92; Mirdita, 2002, стр. 419–435).

Основни циљ доградње и изграђивања нових комуникација у Дарданији био је што брже и директније везивање ове области за Рим. Најприје је било потребно обезбидити боље путеве за војне потребе Рима, јер је то утицало на мобилност и борбену готовост његових јединица. Исто тако, требало је обезбидити што лакшу експлоатацију природних ресурса, односно брз транспорт сировина и готових производа (Чершков, 1957, стр. 66; Čerškov, 1961, стр. 123–130; Čerškov, 1969, стр. 43–49; Mócsy, 1970, стр. 17–25; Mirdita, 2015, стр. 302–305).

Као основни материјал за изучавање питања комуникација и насеља на Косову и Метохији служе нам подаци са Појтингерове карте и из Птолемејеве *Географије*. Значајни су и епиграфски споменици, тј. миљокази, остаци путева, насеља и други материјални остаци. Њихово детаљније проучавање и истраживање пружа могућност да се укаже на главне правце путева и насеља на овом подручју (Tab. Peut. 557; Ptol. Geog. II 16, 7; Ptolemä. VI).

Сви важнији римски путеви који се сматрају комуникацијама првог реда били су обиљежени миљоказима – облим каменим стубовима пресјека око 40 цм, високим до 150 цм. На Косову и Метохији је нађен скроман број ових споменика и њихових фрагмената. Већина их је анепиграфска, али има и примјерака са натписима (Чершков, 1957, стр. 66; Čerškov, 1961, стр. 123–130; Čerškov, 1969, стр. 43–44; Mirdita, 2015, стр. 302–305). Поред тога што представљају значајан топографско-ходолошки материјал, миљокази су веома значајни и за изучавање политичке историје (Ballif, 1893, стр. 10; Čerškov, 1957, стр. 65–86; Pašalić, 1958, стр. 139–148; Војановски, 1974, стр. 26–38). Претпоставља се да су анепиграфски миљокази на подручју Косова и Метохије резултат неотпорности локалног кречњака на вријеме и временске промјене (Петровић, 2006, стр. 17–30; Петровић, 2007, стр. 36–39). Тамо гдје је ријеч о епиграфском миљоказу, натпис умногоме олакшава датовање изградње или обнове комуникације, док се у случајевима гдје нема натписа – а ако о томе картографски, односно наративни извори ништа не говоре – историјат комуникације установљава само у општим цртама (Pašalić, 1958, стр. 139–148; Sergejevski, 1962, стр. 73–105; Војановски, 1974, стр. 37–38).

Као што смо поменули, изградња путне мреже на југу провинције Горње Мезије представљала је саставни дио војних, политичких и економских планова Римљана. У ту сврху изграђена је и комуникација *Lisus-Naisus*, која је пресијецала данашње Косово и Метохију од југозапада према сјевероистоку. Она је, као главна

траса комуникације, повезивала приморје са унутрашњошћу. На траси овог пута нађен је скроман број миљоказа, односно њихових фрагмената, који имају изузетну историјску вриједност јер представљају прворазредно свједочанство о постојању римске цесте на Косову и Метохији (Петровић, 2006, стр. 17–30; Петровић, 2007, стр. 36–39; Љубомировић, 2016, 221–242). На појединим дијеловима трасе истраживачима велику потешкоћу представља недостатак трагова пута и миљоказа на терену (Ballif, 1893, стр. 47–51; Pašalić, 1958, стр. 139–148; Pašalić, 1960, стр. 105; Vojanovski, 1974, стр. 26–38; Шкриванић, 1975, стр. 52–53; Петровић, 2006, стр. 17–30; Петровић, 2007, стр. 36–39).

Географски подаци на Птолемејевим картама који се односе на Косово и Метохију веома су оскудни. Он на овом подручју наводи један масив са двије планине, једну ријеку и пет насељених мјеста. Ријека је данашњи Дрим (*Drilon*). На карти су приказани токови Црног и Белог Дрима и њихово спајање у Дрим, као и његово ушће код данашњег Улциња (Ptolemä. VI). Птолемеј ушће Дрилона наводи као крајњу географску тачку источног Јадрана. Он каже: „Ријека Дрилон извире из планине Скарда и из неке друге планине која је близу средине Горње Мезије, те лежи на $45^{\circ}40'$ источне географске дужине и $42^{\circ}40'$ сјеверне географске ширине“ (Ptol. Geog. II 16, 3). На Птолемејевој карти Мезије приказане су, како смо напоменули, двије планине које представљају један планински масив. *Scardus mons* засигурно је Шар-планина и приказана је као чвориште из кога се гранају два планинска ланца, један ка сјевероистоку, а други ка сјеверозападу (Ptolemä. VI. Уп. Alföldy, 1961, стр. 27; Томовић, 2007, стр. 50). У источном дијелу планинског масива приказана је друга планина која се идентификује са више планина, са Малешким, Осоговским планинама или Пирин-планином. Некада се идентификује и са Бјеласицом, а то је антички *Orbelos* (Ptolemä. VI. Уп. Alföldy, 1961, стр. 27; Parazoglu, 1969, стр. 192; Цермановић-Кузмановић, 1975, стр. 19–20; Kozličić, 1980, стр. 103–188; Томовић, 2007, стр. 50).

Прва путна станица на комуникацији *Lisus-Naisus* коју треба тражити на територији Косова и Метохије, а наведена је на Појтингеровој карти, јесте *Gabuleum* (Tab. Peut. 557). У модерној историографији постоје различита гледишта о убикацији ове путне станице. Тако И. С. Јастребов наводи да се налази код данашњег села Градиш, односно код Швањског моста, на обалама ријеке Дрим, 8 км југоисточно од Баковице (Јастребов, 1904, стр. 1, 20, 60, 67), док Е. Чершков сматра како нема никаквог основа за ову уни-

кацију, иако се на поменутом локалитету налазе остаци једног насеља из римског периода. Према његовом мишљењу, са овом убикацијом се не слаже ни растојање између станица наведено у Појтингеровој карти (30 римских миља или око 45 км), као ни основна концепција римског градитељства (велико одступање од правца за Љеш). Наиме, претходна станица *Creveni* удаљена је 17 римских миља и убицирана је код села Спаш на Дриму (сјеверна Албанија) (Чершков, 1957, стр. 72). Исто мишљење заступају А. Еванс и К. Јиречек (Jireček, 1879, стр. 106; Evans, 1885, стр. 67–71), док се код А. Молинарија не слажу подаци наведени у тексту и на карти (Mollinary, 1914, стр. 90). В. Томашек и Г. Шкриванић Габулеум траже недалеко од данашњег Призрена (данас село Кушнин, сјеверозападно од Призрена) (Tomashek, 1880, стр. 545; Шкриванић, 1975, стр. 52), а К. Милер у близини села Кабаш и Дедај, у подножју планине Паштрик (Tab. Peut. 557). Чершков је мишљења да се положај станице Габулеум мора тражити на правцу Спаш – Сува Река те да подаци са Појтингерове карте дају основа за тврдњу да се налази око ушћа Белог у Црни Дрим, у околини Љуме (Албанија). Он сматра да је тим правцем ишао и стари средњовјековни пут за Љеш и Скадар (Чершков, 1957, стр. 72), док је А. Домашевски на овом подручју претпостављао трасу једног пута који је граничном линијом Горње Мезије водио од Пљеваља за Скопље (Domaszewsky, 1902, стр. 175). 3. Мирдита, на основу Појтингерове карте, предлаже неколико могућих локација станице Габулеум. Према овом картографском извору станица Габулеум се налазила 17 римских миља од станице *Creveni* и 30 од станице *Theranda*. Ако се крене од станице *Creveni* (Кревени) у Албанији, гдје се са лијеве стране у Дрим улива рјечица Боске (*Gjoskë*), а са десне рјечица Крума, онда Габулеум треба тражити код мјеста Кукса (*Kukës*) у Албанији, гдје се спајају Црни и Бели Дрим (Mirdita, 2015, стр. 346–347). Питање убикације станице Габулеум остаје отворено, јер ни до данас истраживачи нису сагласни око тога гдје се она налазила (Јоцић, 1982, стр. 75; Петровић, 2007, стр. 95; Samardžić, 2012, стр. 651–672).

Наредна путна станица, последије Габулеума, на Појтингеровој карти је *Theranda* (Tab. Peut. 557), а претпоставља се да је идентична са Птоlemeјевим насељем *Thermidava* (Ptol. Geog. II 16, 7; Ptolemä. VI. За идентификацију види: Чершков, 1957, стр. 71–72; Петровић, 2007, стр. 94–95). Као и у случају путне станице Габулеум, у модерној историографији постоје различита гледишта о њеној убикацији. Мирдита наводи да је једна од основних грешака ста-

ријих истраживача, који су полазили од Птолемејевих података, тврдња да је *Theranda* искварени облик назива *Thermidava*. Према његовом мишљењу, идентификација Теранде са Термидавом је неоснована. На основу археолошких налаза он сматра да станицу *Thermidava* треба тражити на подручју Пећке бање куда је пролазио пут из Фоче на Пљевља према југу везујући се на комуникацију која је долазила из Љеша (Mirdita, 2015, стр. 348). Путну станицу *Theranda* треба тражити на подручју данашњег Призрена, прецизније, на линији села Поповљане–Сопина–Муштуште, око 18 км сјевероисточно од Призрена, гдје је откривен богат археолошки материјал насеобинског карактера (Mirdita, 1980, стр. 59–60; Mirdita, 1981, стр. 16; Mirdita, 2015, стр. 169–170, 346–348). На основу података из Појтингерове карте и други истраживачи станицу *Theranda* смјештају на територију данашњег Призрена (Јирећек, 1879, стр. 106; Томовић, 2007, стр. 53; Петровић, 2007, стр. 94–95), али Чершков сматра да је ријеч о неодрживим хипотезама које приписује непознавању прилика на терену. Он тврди да, на основу теренских истраживања, станицу *Theranda* морамо тражити око данашњег насеља Сува Река, како је сматрао и Јастребов. Према њиховом мишљењу, резултати археолошких истраживања указују на то да је пут ишао поред Суве Реке и пролазио преко простране висоравни Широко, а одатле поред села Лешана, Трња и површи Торажде на којој се налазе трагови римског насеља (Јастребов, 1904, стр. 66–68; Чершков, 1957, стр. 72). Јастребов назив Торажда идентификује са станицом *Theranda*, јер се археолошки налази подударују са лингвистичким који указују на еволуцију имена *Theranda–Торажда*. Тако је, према његовом мишљењу, и хронолошки гледано назив насеља доказ о његовом континуитету (Јастребов, 1904, стр. 66–68). Чершков наводи да станица *Theranda* не може бити Призрен јер у њему нема трагова живота из римског периода, а ни линија пута није могла пролазити кроз овај град. Комуникација је излазила на Дрим сјеверније, ниже Ландовице, па је његовом лијевом обалом ишла ка станици *Gabuleum* (Чершков, 1957, стр. 71–72).

Шкриванић за станицу *Theranda* каже да се вјероватно налазила негдје код Суве Реке, сјеверозападно од Призрена (Шкриванић, 1975, стр. 52), док је Милер убицира код села Дреновац на превоју Дуље, близу Суве Реке (Tab. Peut. 557). Позивајући се на Појтингерову карту и трагове римског присуства, В. Петровић убицира Теранду на простору Метохије, надомак мјеста Сува Река или Љубижда, у долини ријеке Мируше, недалеко од При-

зрена (Петровић, 2007, стр. 94–95). Можемо рећи да би удаљеност од 25 римских миља између станице Теранда (*Theranda*) и станице Вицијанум (*Vicianum*), како наводе извори (Птоlemeј, Појтингерова карта), приближно одговарала раздаљини између Суве Реке (недалеко од Призрена) до Угљара надамак Улпијане (око 37 км) (Tab. Peut. 557).

ЗАКЉУЧАК

Питање смјештаја путних станица *Gabuleum* и *Theranda* на римском путу *Lisus–Naisus* (Горња Мезија) представља једно од неријешених питања античке историје и археологије на подручју Албаније и Косова и Метохије. Писани историјски извори не наводе тачну локацију града-насеља, а међу њима постоје и извјесне противрјечности које су садашњу научноистраживачку јавност навеле на подијељеност у мишљењима када је ријеч о локацији античких путних станица *Gabuleum* и *Theranda*.

Питање убикације станице Габулеум остаје отворено, јер ни до данас истраживачи нису сагласни око тога гдје се она налазила. Ипак, у модерној науци преовладава мишљење, на основу Појтингерове карте, да Габулеум треба тражити код мјеста Кукса (*Kukës*) у Албанији, гдје се спајају Црни и Бели Дрим. Позивајући се на Појтингерову карту, трагове римског присуства као и на несигуран правац трасе према сјеверу, убикација *Therande* везује се за територију Метохије, надамак мјеста Сува Река или Љубижда, у долини ријеке Мируше, недалеко од Призрена.

Различита мишљења ће сасвим сигурно постојати све док се тврдње буду заснивале само на анализама писаних историјских извора, без систематских археолошких ископавања и истраживања. За сада, и поред значајног броја налаза (некрополе, остаци споменика као и други предмети материјалне културе) са подручја Косова и Метохије који доприносе приближавању тези да се античка путна станица *Gabuleum* на римском путу *Lisus–Naisus* може убицирати у данашњи Кукс (*Kukës*) у Албанији, и *Theranda* надамак мјеста Сува Река или Љубижда, у долини ријеке Мируше, недалеко од Призрена, ипак недостају истраживања у центру града која би то у потпуности потврдила или одбацила. Оно што са сигурношћу можемо рећи јесте да се на овом подручју (Горња Мезија) живот одвијао у континуитету од антике до данашњих дана, а то потврђују археолошки налази са оба локалитета. Због свега наведеног сматрамо да ово питање до даљег остаје отворено те да се још увијек не могу донијети коначни закључци.

- СКРАЋЕНИЦЕ AAnth Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest 1961.
 VAND Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Split 1980.
 GZM Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu, Sarajevo 1962.
 CBI Centar za balkanološka ispitivanja, Sarajevo (Djela) 1969, 1974.

- ИЗВОРИ Appiani (1877). *Romanorum Historiarum quae supersunt*. Paris: Ed. Firmin Didot.
 Itineraria Romana (1916). *Römische Reisenwege an der Hand der Tabula Peutingeriana*. Stuttgart: Ed. C. Müller.
 John, A. & Brodribb, W. J. (1906). *Annals of Tacitus*. London: The Macmillan Company.
 Ptolemaei, C. (1883). *Geographia*. Paris: Ed. C. Müller und C. P. Fischer, Firmin Didot.
 Ptolemäus, C. (1990). *Cosmographia*. Stuttgart: Ed. Alfred, P. Zeller, Parkland.
 Тацит, К. (1970). *Анали*. Београд: Српска књижевна задруга. (прев. Љ. Црепајац).
 Šašel-Kos, M. (2005). *Appian and Illyricum*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije.

- ЛИТЕРАТУРА Јастребов, Ј. (1904). Stara Srbija i Albanija. *Сѵоменик СКА*, XLI, 66–68.
 Јоцић, М. (1982). Римски пут Naissus–Lissus у Горњој Мезији. *Нишки зборник*, 11, 71–78.
 Љубомировић, И. (2016). Топографија и путна мрежа на територији античког Наиса. *Зборника радова Филозофског факултета у Приштини XLVI* (4), 221–242.
 Петровић, В. (2006). Римски пут Naissus–Lissus. *Лесковачки зборник*, XLVI, 17–38.
 Петровић, В. (2007). *Дарганија у римским иџинерарима*. Београд: Балканолошки институт САНУ.
 Томовић, Г. (2007). Косово и Метохија на старим картама, до краја XVII века. У: А. Бачкалов (прир. и ур.), *Археологија Косова и Метохије од праисторије до средњег века (47–59)*. Београд: Музеј у Приштини – Центар за очување наслеђа Косова и Метохије.
 Цермановић–Кузмановић, А. (1975). Југословенске земље на Птоломејевој карти. *Monumenta cartographica Jugoslaviae*, I, 11–26.
 Шкриванић, Г. (1975). Југословенске земље на Појтингеровој табли. *Monumenta cartographica Jugoslaviae*, I, 29–55.
 Alföldy, G. (1961). Die Sklaverei in Dalmatien zur Zeit des Prinzipats. *AAnth*, IX, 21–151.

- Ballif, P. (1893). *Römische Strassen in Bosnien und der Herzegowina I*. Wien: Vom Bosnisch–Herzegovinisches Landesmuseum.
- Bojanovski, I. (1974). *Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji*. Sarajevo: Posebno izdanje ANUBiH, Djela knj. XLVII, CBI knj. 2.
- Čerškov, E. (1957). Oko problema komunikacija i položaja naselja na Kosovu i Metohiji u rimskom periodu. *Glasnik Muzej Kosova i Metohije*, II, 65–86.
- Čerškov, E. (1961). Rimski put Naisus–Scupi i stanica Viciano. *Glasnik Muzej Kosova i Metohije*, VI, 123–129.
- Čerškov, E. (1969). *Rimljani na Kosovu i Metohiji*. Beograd: Arheološko društvo Jugoslavije.
- Domaszewski, A. (1902). Die Beneficiarierposten und die römischen Strassennetze. Trier: *Westdeutsche Zeitschrift für Geschichte und Kunst*, XXI/2, 158–173.
- Evans, A. (1885). Researches in Illuricum, parts III and IV. *Archaeologia*, XLIX, 1–168.
- Giljferding, A. (1859). *Bosnia, Gercegovina i Staraja Srbija*. Petrovgrad.
- Jireček, J. (1879). *Die Handelstrassen und Bergwerke von Serbien und Bosnien während des Mittelalters*. Prag: Historisch-geographische Studien.
- Kanitz, F. (1892). *Römische Studien in Serbien; der Donau-Grenzwahl, das Strassennetz, die Städte, Castelle, Denkmale, Thermen und Bergwerke zur Römerzeit im Königreiche Serbien*. Wien: In Commission bei F. Tempsky.
- Kozličić, M. (1980). Ptolomejevo viđenje istočne obale Jadrana. *VAHD*, LXXIV, 103–188.
- Mirdita, Z. (1980). Problem rekonstrukcije pravca puta Viminacium–Gabuleum, Putevi i komunikacije u antici. *Materijali*, XVII/1978 (Peć), 53–67.
- Mirdita, Z. (1981). *Antroponimia e Dardanisë në kohën romake (Die Anthroponymie Dardanien zur Römerzeit)*. Prishtinë: Rilindja.
- Mirdita, Z. (2015). *Dardanci i Dardanija u antici*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
- Mollinary, A. (1914). *Die Römerstrassen in der Europäischen Türkei*. Zagreb: KGL Landesdruckerei.
- Mócsy, A. (1970). *Moesia Superior – Gesellschaft und Romanisation in der römischen Provinz Moesiam Superior*. Budapest: Akademiai Kiadó.
- Papazoglu, F. (1969). *Srednjobalkanska plemena u predrimsko doba*. Sarajevo: ANUBiH, knj. XXX, CBI, knj. 1, ANUBiH.
- Pašalić, E. (1958). O hodološkim pitanjima u izučavanju antičke istorije (sa naročitim osvrtom na našu zemlju). *Godišnjak Istorijeskog društva BiH*, IX, 139–175.
- Pašalić, E. (1960). *Antička naselja i komunikacije u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Zemaljski muzej Sarajevo.

Samardžić, G. (2012). Communication Routes and Settlements in Kosovo and Metohija in old Itineraries (from Antiquity to the Ottoman Period). У: Б. Јовановић (прир. и ур.), *Косово и Метохија 1912–2012* (651–672). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

Sergejevski, D. (1962). Rimska cesta od Epidauruma do Anderbe. *GZM u Sarajevu*, XVII, 73–105.

Tomaschek, W. (1880). Die vordawische Topographie der Bosna, Herzegowina, Crna Gora und der angrenzenden Gebiete. Wien: *Mitteilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien* 23, Heft 11, 497–528; Heft 12, 545–569.

GLIGOR M. SAMARDŽIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA IN KOSOVSKA MITROVICA
FACULTY OF PHILOSOPHY
DEPARTMENT OF HISTORY

SUMMARY

THE PROBLEM OF THE LOCATION OF THE GABULEUM
AND THERANDA ROAD STOPS ON THE LISSUS–NAISSUS
ROMAN ROAD (UPPER MOESIA)

The paper presents data on the problem related to the location of *Gabuleum* and *Theranda* road stops on the *Lisus–Naisus* Roman road (Upper Moesia). The *Lisus–Naisus* Roman road intersected modern-day Kosova and Metohija stretching from the southwest to the northeast. The road, being the main road, connected the seaside to the inland. Not a considerable number of milestones, i.e. their fragments, was found on this part of the road. They are of significant historic value due to the fact that they represent genuine evidence of the existence of the Roman road in Kosovo and Metohija. During the research of ancient road stops and roads in the south of the province of Upper Moesia (Kosovo and Metohija), we used written sources and material remains on the terrain for which the data from *Tabula Peutingeriana* and Ptolemy's *Geography* were highly significant. The epigraph statues are equally important, i.e. milestones, road remains, settlements and other material remains. Their more detailed study and research can provide researchers with the opportunity to point to the main road routes, road stops and settlements in this area.

The question of the location of *Gabuleum* road stop stays open due to the fact that the researchers have not reached a consensus till today on its location because, as previously mentioned, there have been many opinions. The prevalent opinion in the contemporary

scientific circles, being based on Tabula Peutingeriana, is that Gabuleum should be looked for near the place called Kukës in Albania where the White and Black Drim converge. By quoting Tabula Peutingeriana, the traces of the Roman presence as well as the unsafe road route to the north, the location of Therande is linked to the territory of Metohija, near the places such as Suva Reka or Ljubižda, in the valley of the Miruša river, not far from Prizren.

KEYWORDS: *Gabuleum*, *Theranda*, *Lisus*, *Naisus* Roman road, a road stop, the province of Upper Moesia.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).